

Muhtelif Türk Köşe Yazarlarının Kadının Edindiği Haklara İlişkin Başlıca Değerlendirmeleri (1975-2000)

Major Evaluations of Various Turkish Columnists on The Rights Acquired by Women (1975-2000)

Yaşar ÖZÜÇETİN¹, Şeyda AKSOY²

¹Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Kırşehir
· yozucetin@ahievran.edu.tr · ORCID > 0000-0001-5011-942X
²Yüksek Lisans Öğrencisi Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Kırşehir
· aksoyseyda187@gmail.com · ORCID > 0009-0006-3476-6532

Makale Bilgisi/Article Information

Makale Türü/Article Types: Araştırma Makalesi/Research Article
Geliş Tarihi/Received: 30 Eylül/September 2024
Kabul Tarihi/Accepted: 8 Aralık/December 2024
Yıl/Year: 2024 | **Cilt-Volume:** 4 | **Sayı-Issue:** 2 | **Sayfa/Pages:** 139-159

Atıf/Cite as: Özüçetin, Y., Aksoy, Ş. "Muhtelif Türk Köşe Yazarlarının Kadının Edindiği Haklara İlişkin Başlıca Değerlendirmeleri (1975-2000)" Ondokuz Mayıs Üniversitesi Kadın ve Aile Araştırmaları Dergisi 4(2), Aralık 2024: 139-159.

Sorumlu Yazar/Corresponding Author: Yaşar ÖZÜÇETİN

Yazar Notu/Author Note: "Araştırma, Uluslararası Küresel Dünyada Kadın Kongresi IV: Eşitlik Mücadelesi (WGW2024- İstanbul) adlı kongrede, 23-25 Mayıs 2024'te bildiri olarak sunulmuştur."

MUHTELİF TÜRK KÖŞE YAZARLARININ KADININ EDİNDİĞİ HAKLARA İLİŞKİN BAŞLICA DEĞERLENDİRMELERİ (1975-2000)

ÖZ

Tarihî süreçte farklı şartlar içerisinde bulunmuş olan kadın, kazanımları ya da başkaca elde edecekleri haklar temelinde daima müspet bir gelişim içinde olmuştur. Özellikle, Cumhuriyetle eğitimi öncelenen Türk kadını, kendisine tanınan yasal ve siyasal haklarla önemli dönüşümlerin odağında yer almıştır.

Cumhuriyet, “değişimin adı yenileşmeyi beraberinde getiren” olarak da görülmüş, millî egemenliğin bir gereği kadının erkek ile eşitliğinin hayata geçirilmesi temel alınmış bu durum, adeta toplumun yükselmesinin ön şartı sayılmıştır.

Türkiye’de kadın ve erkek arasında sosyal, siyasal ve ekonomik herhangi bir farkın olmaması gerektiği ve toplum içerisinde kadının statüsünü elde etmedikçe, çağdaş bir seviyeye gelinemeyeceği düşüncesi egemen olmuştur.

Dünyanın diğer ülkelerinde olduğu gibi Türkiye’de de kadına ilişkin siyasal, ekonomik, sosyal, kültürel, medeni haklar, derinliğe ve genişliğe sahip olmuştur. Bu haklar, önemini hep korumuş ve hep koruyacağı da benzenmektedir. Dikkati çeken husus, kadının toplumla ilişkilerinde kadın-erkek ayrımı gözetilmeksizin haklardan yararlanması ve bu hakları kullanmasının yolunu açacak, “eşitlik” prensibinin uygulanabilir olup olmamasıdır. Zira kadın hakları meselesini, eşitlik ilkesinin kadın aleyhine zedelenmesi ile beliren durumların ortadan kaldırılması çabaları oluşturmaktadır.

Bu araştırma ile Türk kadınının sahip olduğu hakların oluşturduğu ortak alan, muhtelif köşe yazarlarının kaleme aldıkları metinler bağlamında ele alınmakta, içinde bulunulan safhada gelinen noktanın ve medeniyetin yaratılmasındaki yaklaşımları değerlendirilmektedir.

Araştırmada, evrenin özellikleri hakkında bilgi toplamak, kişileri, durumları ya da olayları tam ve doğru olarak betimlemek olan araştırma modeli esas alınmıştır. Çalışmada ideolojik eğilimleri ve zihniyet dünyalarına göre bir veya farklı açılardan bakan “Milliyet”te Taha Akyol, Duygu Asena, Nilgün Cerrahoğlu, Sara Geron, Hasan Cemal, Gülseli İnal, Türkân Saylan, Nihal Uluocak; “Tercüman” da Hilmi Bengi, Duygu Cansen, Zeynep Kasımlıoğlu, Mukbil Özyörük, Aylin Ülgen; “Yeni Asır” da Mehmet Şakir Örs, Mehlika Türkmenoğlu ve Şükran Yücel’in yazılarından, muhtelif telif-tetkik eserlerden istifade edilmiştir.

Ahahtar Kelimeler: Kadın Hakları, Kadının Kazanımları, Türk Kadını, Eşitlik.

MAJOR EVALUATIONS OF VARIOUS TURKISH COLUMNISTS ON THE RIGHTS ACQUIRED BY WOMEN (1975-2000)

ABSTRACT

Women, who have been in different conditions throughout history, have always been in a positive development based on their gains or other rights they will obtain. In particular, Turkish women, whose education was prioritized with the Republic, have been at the center of important transformations with the legal and political rights granted to them.

The Republic was also seen as “the name of change that brings renewal”, and this situation was taken as the basis for the equality of women and men, which is a requirement of national sovereignty, and was considered as a prerequisite for the advancement of society.

In Türkiye, the dominant idea was that there should be no social, political or economic difference between men and women and that a modern level could not be reached unless women achieved their status within society.

As in other countries of the world, in Turkey, women’s political, economic, social, cultural and civil rights have had depth and breadth. These rights have always maintained their importance and seem to continue to do so. The point that draws attention is whether the principle of “equality” can be applied, which will pave the way for women to benefit from their rights and use these rights without any discrimination between men and women in their relations with society. Because the issue of women’s rights is constituted by the efforts to eliminate the situations that occur when the principle of equality is damaged against women.

In this research, the common area created by the rights of Turkish women is discussed in the context of texts written by various columnists, and the current stage and approaches to the creation of civilization are evaluated.

The research model, which is to collect information about the characteristics of the universe and to describe people, situations or events completely and accurately, is taken as the basis. In “Milliyet”, which looks at the issue from one or different perspectives according to ideological tendencies and mentalities, the writings of Taha Akyol, Duygu Asena, Nilgün Cerrahoğlu, Sara Geron, Hasan Cemal, Gülseli İnal, Türkân Saylan, Nihal Uluocak; in “Tercüman”, Hilmi Bengi, Duygu Cansen, Zeynep Kasımlıoğlu, Mukbil Özyörük, Aylin Ülgen; in “Yeni Asır”, Mehmet Şakir Örs, Mehlika Türkmenoğlu and Şükran Yücel’s writings and various copyrighted and researched works were used.

Keywords: Women’s Rights, Women’s Gains, Turkish Women, Equality.

GİRİŞ

Kadın, tarihî arka planda kendi başına bırakılmaması gereken, her türlü kötülüğün, fenalığın sembolü olarak görülmüş ve Hz. Adem'in cennetten kovulmasına şeytana uyan Havva'nın da sebep olduğu inancıyla bütün günahlara bağımlı kılınmıştır. (Doğramacı, 1982:6) (Necip, 1931:115) Gelişen süreç içerisinde kadına ilişkin haklar, dünyanın farklı bölgelerinde idarî yapı, din, hayat tarzı, gelenek, kültür gibi unsurlar dolayısıyla farklı coğrafyalarda ve topluluklarda değişik değerlendirmelere tâbi tutulmuştur.

Kadın, İslam öncesi, Türklere hak ve yetkiler temelinde hürdü. "Pedersahi" bir aile yapısı olmasına rağmen baba, sınırsız bir hakka ve yetkiye sahip olmayıp, kadın üzerinde de herhangi bir tasarrufu bulunmamakta idi. (Gökalp, Türkçülüğün Esasları, 1976:156) (Arat, 1986:17) Türklerin benimsedikleri gelenekler, kadına verilen değeri gösterirdi. Yarı göçebe hayat tarzı, kadının meşguliyeti ve sorumluluğu, onun toplumda saygın bir statüye sahip olmasını sağladı. Kadın ve erkek, eşini seçebilmekte idi. Tek eşlilik esas olup, çok eşlilik, ancak ilk eşin rızası neticesi mümkün olabilmekteydi. (İnan, 1982:35) (Fındıkoğlu, 1971:205) (Erdem, 2015:1267) Kadının evlenmesi halinde mehr (toyluk, kalın) adı verilen bir bedelin ödenmesi, ona adeta bir güvence niteliğinde idi. (Doğramacı, 1982:4) (Fındıkoğlu, 1971:206-297) Evlilik ile birlikte yeni ev kuruluyordu. (Koca, 2016:149-150) Çocuklar üzerinde ananın da himaye etme hakkı söz konusuydu. Erkek ile kadın soy açısından eşit bir konumda olup, asalet, her ikisinden de gelmekte idi. (Gökalp, Türkçülüğün Esasları, 1976:156) (Arat, 1986:151-152) Hükümdar ve hatun (hükümdarın eşi) şöenlerde, kurultaylarda ibadetlerde ve meclislerde beraber bulunurlardı. (Doğramacı, 1982:4) Ailenin geçiminde eşlerine yardımcı olan (Arat, 1986:55) kadınlar, mallarını tasarruf hakkına sahipti. (Fındıkoğlu, 1971:205) Kadınlar, hayat tarzlarının belirlediği şalvar ve kürk giyiyorlar ve ata biniyorlardı. (Doğramacı, 1982:4) (Abadan Unat, 1985:6) (Ögel, 1988:94) (Kafesoğlu, 1986:217) Daha sonra 10. yüzyılda İslamiyet'in kabul edilmeye başlanması ile birlikte getirilen kısıtlamalarla kadının geri plana itilmesi ve toplumsal hayattan ayrı tutulması görülmeye başlanmıştı. Kadının eğitimden de yoksun bırakılması, onu, kendisi ile ilgili bu gelişmeleri haklı görür hâle getirmekte idi. (Erten, 1978:78) (Göktaş, 2019:520) Kentte yaşayan kadına kıyasla kırsalda yaşayan kadın toplumsal yaşamın içinde daha fazla yer almakta idi. Kadının aile içerisindeki yeri doğurduğu çocuk, özellikle de erkek çocuk sayısı ile ölçülmekte, kadın da bu durumu bir iftihar vesilesi olarak kabul etmekte idi. (Ortaylı, 2001:74) Zaman içerisinde kadının giyimi ve sokakta dolaşma günleri de belirlenmişti. (Alkan, 1981:9)

Dört kadınla evlilik, geleneğin haricinde görülmesi ve ekonomik şartların zorlaması dolayısıyla itibar görmemişti. (Altındal, 1975:142) Kadın, erkeğin bir sözü ile boşanmış kabul edilmekte, bu eşit olmayan duruma, mirasta ve şahitlikte de

tesadüf edilmekte idi. (Unat, 1985:8) (Üçok & Mumcu, 1982:88) Kızlar, dokuz yaşına kadar sadece dinî eğitim veren okullara gönderilmekte, ancak üst katmana ait kızlar özel eğitim alabilmekte idi. (Taşkiran, 1973:21)

Tanzimat, yeni anlayışların görüldüğü bir devir olmuştu. Yeniliklerin edinilmesi adına “Batı” ya yönelim, Türk aydınlarının Avrupa’da kadın haklarına ilişkin gelişmeleri öğrenmelerini sağlamıştı. Kızların mahalle mekteplerine gitmeleri, rüştiyelerin açılması, Mekteb-i Tıbbiyede ebelerin yetiştirilmesi ve kız sanayi okullarının dikimhane olarak eğitime geçmesi söz konusuydu. Ancak, kızların gözükmemesi gerektiğine ilişkin muhtelif düşünceler dolayısıyla, bu okullar işlevlerini yerine getiremiyorlardı. (Berkes, 1978:226) 1870’te kız öğretmen okulu açılmıştı. Eğitimden üst ve orta kentli, katmanın kadınları istifade etmiş, bu kadınların tutuculuğa karşı durma düşüncesi gelişmiş ve görünür olmuştu. (İnan, 1982:88) (Yavuz-Ertem, 2021:74) (Erdem, 2015:1269) II. Meşrutiyetin ilanı ile birlikte beliren hürriyet ortamında, kadını ilgilendiren hususlar da ele alınmış, çözümler önerilmişti. Gazetelerinin, dergilerinin ve derneklerinin sayılarının artmasıyla kadın, siyasal alanda kendini gösterir hâle gelmişti. (Aydın, 2015: 87) (Göktaş, 2019: 521)

Okulların sayısı artarak illere ve ilçelere yayılmış, 1915’te kız üniversitesi olan “İnas Dar’ül Fünun”, (İnan, 1982:95) 1917’de Ameli Ticaret İnas Şubesi, İnas Sanayii Nefisisesi (güzel sanatlar), Dar’ül Elhan (konservatuvar) gibi okullar da açılmıştı. 1917’de Aile Kararnamesi ile hukukî alanda kadınlara yönelik yenilikler getirilmeye çalışılmışsa da çok eşlilik ve boşanma gibi hususlara yönelik bir düzeltme olmamış, 1920’ de aile hukukunda değişikliklerle kızlarda evlenme yaşı 17’ye yükseltilmiş, evliliğin hâkim ve tanıklar huzurunda yapılması kabul edilmişti. Boşanma hususunda da kadına bazı haklar tanınmıştı. (İnan, 1982:165) (Kaplan, 1988:228) Ancak, gelişen süreç içerisinde yapılan bu değişiklikler, belirli bir coğrafya ve hiyerarşik farklılığın haricine geçememişti. I. Dünya Savaşıyla birlikte muhtelif engellemelere rağmen kadın kendisini iş hayatının içinde bulmuştu.

Millî Mücadele’nin başlaması ile birlikte kadınlar tarafından dernekler kurulmakta, mitingler düzenlenmekte, halkı birlik ve beraberliğe ve cepheye davet eden konuşmalar yapılmakta idi. (Yavuz-Ertem, 2021:75) Türk kadını, halkı ile bütünleşerek tek vücut olarak işgale karşı çıkıyordu. Savaşta da özellikle, cephe gerisinde fedakârca çaba sarf etmekte idi. (İnan, 1982:103) Geri görünümü ile ilgili yukarıda belirtilen bu gelişmeler, Cumhuriyet Devri kadın haklarına ilişkin bir temel oluşturacaktı. (Aydın, 2015: 91) (Göktaş, 2019: 527)

Köşe yazıları herhangi bir konu veya günlük olaylara yönelik görüşlerin detaylara inmeden ele alındığı gazete veya dergilerde yayınlanan kısa fikir yazıları olup, anlam kazandırma çerçeveleri takip edilebilen metinlerdir. Bu çalışma ile

kadının edindiği haklar ve edinmesi gereken başka hakları olduğuna ilişkin ve dikkati çeken, kaleme alınan belli başlı köşe yazıları irdelenmiştir. 1975-2000 aralığında bahsi geçen köşe yazılarına “Milliyet”, “Tercüman” ve “Yeni Asır” gazetelerinde tesadüf edilmiştir.

1.KADIN HAKKININ MUHTEVASI

İnsan hakkı, insanın sırf insan olması dolayısıyla elde edilmiş olan bir hak olup, eşit, özgür ve öz benliğe saygın temel bir kazanımdır. Bu haklar, insanın doğumu ile başlayıp, aralıksız devam eder ve vazgeçilmezdir. Hukuk gereği cinsiyet, ırk, renk, din, dil, yaş, uyruk, köken, fikir, mülkiyet vb. farklılıklar gözetilmeden yasalar karşısında herkes eşittir. Ancak, kimi zaman yasaların arzu edildiği gibi geçerli kılınmadığı, hakların yeterli ölçüde korunmadığı bilinmektedir. Bu durum, erkelerin de haklarını korumayabilmektedir. Lakin kadınların hakları aleyhine zarar verildiğinde bu durum, onların sırf kadın olmaları dolayısıyla gerçekleşmektedir. İnsan hakları içerisinde kadının hakları; evlilik, boşanma, bedensel ve kamu yaşamı hakları şeklinde sınıflandırılabilir.

Mevcut kadın haklarının elde edilmesi uzunca bir tarihî süreci gerektirmiş olup, Türklerde feminizm veya kadınlık hareketi, siyasî ve meslekî haklar için olmayıp, sosyal hayata dâhil olmak, örtünmeden kurtulmak gibi yalın bir hak talebi şeklinde ortaya çıkmıştır. (Fındıkoğlu, 1971:203) Burada üst katmandaki kadınların rolü, kadınların eğitime olan ilgileri de önemli olmuştur.^[1]

Kadın hakkının insanlığın tamamını ilgilendirdiğinden hareketle Ayla Selışık Tamar tarafından “Türkan Kasapoğlu ve Dünya Kadınlar Günü” başlıklı yazıda “8 Mart Dünya Kadınlar Günü” ne ilişkin kutlamaların; “Türkiye’ye, Amerika’sından, Avrupa’sından, Asya’sına, Afrika’sına Müslümanı, Yahudi’si, Hristiyanı, putperesti, ateisti tüm dünya kadınlarının sorunlarını evrensel boyutta kucaklayan algılayan...” şeklinde ayırt edici özelliği belirtilir ve evrensel hak olup da Türkiye’ye yansımayanlar için uğraş verilmek üzere kadın cinsinin kurtuluşunun ve yükselişinin bireysel tercihlere bağlanmayarak, bütün kadınlar için ortak politikalar üretilmesinin hedeflenmesi ifade edilir. (Selışık Tamar, 8 Mart 1998) Zeynep Kasımlıoğlu, “Yalnızca Senede Bir Gün Değil” adlı yazısında, kadının taleplerinin de nefes alan, acıkan, uyuyan, çalışan, sosyalleşen her insanın istekleri olduğunu söyleyerek, bu talepleri; “ailede sözü olması, ekonomik özgürlüğe kavuşması, siyasal haklara ve özgürlüklere sahip olması, çalışması karşılığı erkeklerle aynı ücreti alması, eşit iş olanaklarından yararlanması, eğitim hakkı olması” şeklinde dile getirir. Kasımlıoğlu-

[1] İnkılaplar gerçekleştirilirken Türk kadınının anlama, yapabilme ve alabilme yeterliliğinin ortaya çıkarılması hedeflenmiş ve gözetilenler; “çağdaşlaşırken kadına kendi değer yargılarını kaybettirmemek, millî bir kimliğe sahip kılmak, kadını eğitmek ve bilinçli olarak toplum hayatına katılmak ve saygın bir konum kazandırmak, kadını iyi bir eş, iyi bir anne, iyi vatandaş olmaya özendirme, vatanın geleceğinde önemli bir güç haline getirmek, kadın erkek eşitsizliğini gidermek” şeklinde belirlenmiştir; (Kaplan, 1988:173-174)

lu, anne olununca bunların çocuklar için istenildiğini, çocukların da yarısının kız yarısının erkek olduğunu belirterek, sıralanan bu taleplerin alanının dar olmadığına vurgu yapar. (Kasımlıoğlu, 9 Mart 1993) Nihal Uluocak tarafından “Kadın Hakları” başlığı altında, kadın hakları sorununun temelinde kadının insan olarak kendisine tanınan haklarda (siyasal, ekonomik, sosyal, kültürel ve medeni haklar gibi...) evlenmiş veya evlenmemiş olsun, kişisel yaşantısında ve toplumla olan ilişkilerinde, cinsiyet ayrımı gözetilmeksizin yararlanması ve bu hakları kullanmasını sağlayacak “eşitlik” ilkesinin yer aldığı ifade edilir. Dolayısıyla Uluocak, ilk aşamada kadın hakları sorununun, eşitlik ilkesinin kadın aleyhine zedelenmesiyle ortaya çıkan durumların giderilmesine yönelik çabaların oluşturduğunu söyler. Ayrıca, sorunun sadece eşitlik ilkesinden hareketle sınırlandırılmasının doğru olmadığı, kadın hakları sorununun aynı zamanda “kadının statüsü” konusunu da içerdiği, bu statünün özellikleri gözetilerek gerekli sosyal, ekonomik ve sağlığa yönelik önlemlerin alınmasına ilişkin girişimlerin olmasına da dikkat çeker. (Uluocak, 8 Mart 1983) “Dünya Kadınlar Günü” nün bazen kutlama olmayıp, bir anma olduğunu belirten Hilmi Bengi, “Bosna’da Kan Çiçekleri”, başlığı altında bugünü, Avrupa’nın orta yerinde Sırp’ların kadınlara karşı insanlık dışı uygulamalarına, tepki olarak görür.

2.CUMHURİYET İLE BİRLİKTE TÜRKİYE’DE KADINLARA YÖNELİK MUHTELİF HAKLAR

3 Mart 1924’te Tevhid-i Tedrisat Kanunu’nun çıkarılması, Şeriye ve Evkaf Vekâleti’nin, hilafetin kaldırılması ve medreselerin kapatılması ile dinin idarî ve toplumsal alanda etkisi kısmen azalmış, bu durum aile yaşamında da hissedilir hâle gelmişti. Millî Eğitim Bakanlığı’nın denetimi altında, okullarda öğretimde birliğin sağlanması hedeflenmiş, karma eğitim esas alınarak, kız ve erkek çocukların eğitim ve öğretimleri zorunlu hâle getirilmişti. Takip eden süreçte din eğitimi zorunlu olmaktan çıkarılmış, altı bölümden 105 maddeden oluşan ve 20 Nisan 1924 tarihinde yürürlüğe giren 1924 Anayasası ile temel hak ve özgürlükler içerisinde yer alan ilköğretim mecburî ve parasız olmuştu. (TBMM Zabıt Ceridesi, 1944: 213) (Arı, 2002:189) (Tunç-Bacak, 2022: 4152) (Eroğul, 1997: 217)

1926’da Türk Medeni Kanunu ile kadın-erkek eşitliğini esas alınmış, çok eşlilik yasaklanmış, kadın saygı gören bir statü elde etmişti. 1927’de karma eğitimin ortaokullar tarafından uygulanması (Doğramacı, 1982:6) üniversitelerde 1930-1931 öğretim yılında karma eğitime geçilmesi, 1928 yılında harf inkılabının gerçekleştirilmesi, okuma-yazama oranlarının artırılması ve 1927’ de kız öğrencilerin tıp fakültesinden dahi mezun olmaları gibi gelişmelerle, artık Türk kadını her meslekte yer alabilecekti. Kadınlar, milletvekili seçme ve seçilme hakkını Avrupa ülkelerinin birçoğundan önce elde etmişlerdi. Kanunun yürürlüğe girmesi sonrası 8 Şubat 1935’te ilk milletvekili seçimlerinde Mebrure Gönenç (Afyonkarahisar), Hatı Çırpan (Satı Kadın Ankara), Türkân Baştuğ Örs (Antalya), Sabiha Gökçül

Erbay (Balıkesir), Ayşe Şekibe İnel (Bursa), Hatice Özgener (Çankırı), Huriye Öniş Baha (Diyarbakır), Fatma Memik (Edirne), Nakiye Elgün (Erzurum), Fakihe Öymen (İstanbul), Benal Nevzad İstar Arıman (İzmir), Ferruh Güpgüp (Kayseri), Bahire Bediz Morova Aydılek (Konya), Mihri Pektaş (Malatya), Meliha Ulaş (Samsun), Esmâ Nayman (Seyhan), Sabiha Görkey (Sivas), Seniha Hızal (Trabzon) (TBMM Albümü, 1994:98-112) olmak üzere 18 kadın milletvekili TBMM'ne girmişti. Bu rakam, meclisin % 4.5 ine denk düştüğü (Sezer,1998: 896) göz önüne getirildiğinde, önemli addedilmekte ve Cumhuriyet tarihinde bu orana hiç ulaşılammış olunduğu görülmekte idi.

3. 8 MART'IN DÜNYA KADINLAR GÜNÜ OLARAK KABULÜ

Birleşmiş Milletler tarafından “Dünya Kadınlar Günü” olarak tanımlanan 8 Mart, insan hakları bağlamında kadınların siyasî ve toplumsal bilincinin geliştirilmesine hizmet eden ve haklarına ilişkin kadın hareketinin merkezi olan önemli bir gündür.

“8 Mart Dünya Kadınlar Günü”, ABD'nin New York şehrinde 40 bin kadın işçi, “eşit işe eşit ücret” ve “çalışma saatlerinin kısaltılması”, iş hayatında kadın-erkek ayırımının önlenmesi gibi istekleri dolayısıyla işten çıkartılmış ve bu durumu protesto etmişti. 8 Mart 1857'de bu protesto eyleminde çıkan yangın neticesi 129 kadın işçi hayatını kaybetmişti. Farklı zaman ve coğrafyalarda bu olayın yıldönümlerinde “Kadınlar Günü” düzenlenmekte idi. Kadınlar günü, 1975'te Birleşmiş Milletler tarafından kutlanmaya başlanmış ve 16 Aralık 1977'de alınan bir kararla üye ülkeler de kutlamaya davet edilmişti. 1975'te ilan edilen “Birleşmiş Milletler Kadın On Yılı” kapsamında Türkiye'de “Kadın Yılı Kongresi” yapılmıştı. Artık, 8 Mart” Dünya Kadınlar Günü” sokaklara ve alanlara çıkmış olmakta idi. (Yüksel, 2018:44)

Bu durumun Türkiye'deki seyrine ilişkin Mehmet Şakir Örs tarafından “8 Mart Kutlamaları” başlığı altında tarihe çentik düşmek adına “8 Mart'ın Dünya Kadınlar Günü” nün 21. yüzyılın İzmir'deki bu ilk 8 Mart kutlamalarının 1976 yılında Kız Lisesi karşısındaki Site Sineması'nda yapıldığı 1977 8 Mart'ının Çınar Sineması'nda, 1978 yılı 8 Mart'ının Kültür Park içindeki büyük bir salonda çok sayıda kadının katılımı ile kutlandığı belirtilir. Örs, 8 Mart'ın en görkemli kutlanışının ise 1979 yılında olduğu, kadınların 1979'un 8 Mart'ına İzmir'in pek çok semtinde düzenlenen salon toplantıları ile hazırlandıkları, 8 Mart günü de Konak Alanında başlayıp Cumhuriyet alanında bir mitingle sona eren muhteşem bir kadın yürüyüşü gerçekleştirdikleri üzerinde durur. Örs, ayrıca genel nüfusun %49,55'i oluşturan kadın aleyhindeki mevcut durumu, istatistikî bilgiler ortaya koyar. (Örs, 8 Mart 2000)

4. KADINLARIN İKİNCİL PLANDA KALMALARININ GEREKÇELERİ VE TAVSİYELER

Mevcut kadın haklarının elde edilmesi uzunca bir tarihi süreci gerektirmiş, demokratik-çağdaş bir ülke olunabilmesinde ayırt edilmeksizin kadının sosyal, siyasi hak ve hürriyetleri edinmiş olması önemli kabul edilmiştir.

Geçmişte olduğu gibi bugün de eşitlik ilkesinin kadın aleyhine zedelenmesi ile beliren durumların bertaraf edilmesi çabaları devam etmiş ve etmektedir. Bu bağlamda Mukbil Özyörük tarafından “Kadın Hakları Meselesi”, adlı yazıda, kadının derdinin hukuk düzeninin ve aslında bütün unsurlarıyla toplum düzeninin kendisine tanıdığı hakları bilecek bir öğrenimden geçirilmemesi bu iş için gerekli “irade muhtariyetini kullanacak seviyede” yetiştirilmemiş olması olarak görülür. Kadının ezilmişliği kısmen (veya diyelim ki çok geniş bir ölçüde) doğru ise yapılacak şeyin onun kültürel ve ekonomik esaretten, sosyal güvensizlikten, eğitimsizlikten kurtarılması olduğu söylenir. (Özyörük, 10 Mart 1992) Nihal Uluocak tarafından, “Kadın Hakları” başlığı altında, kadın-erkek eşitliğinin yasal düzenlemeler açısından ülkede bir sorun niteliğini korumadığı, “kadının kendisine verilen bu hakları kullanmada bilinçlenmesi” yönünden bir sorunun bulunduğu belirtilir ve yoğun ve belki de en zor çabayı gerektiren bu aşamada devletin desteğinin ön planda geldiği üzerinde durulur. (Uluocak, 8 Mart 1983) Şükran Yücel tarafından, “Dünya Kadınlar Günü”, adlı yazıda, Dünya nüfusunun yarısından çoğunu oluşturan kadınların “8 Mart Dünya Kadınlar Günü”nden belki de çoğunun habersiz olduğu dile getirilerek, dünyanın erkek dünyası olduğu, kadın haklarından söz edilmesinin dahi bazı erkeklerin tuhafına gittiği “erkek hakları var mı ki?” ya da “erkekler günü de konsun öyleyse” diyenlere karşı, kendilerinin de “keşke kadınlara karşı ayrımcılık yapılmıyaydı da bir kadınlar gününe gerek bile olmasaydı” dediklerini, kadınların bütün dünyada sağlıktan eğitime çok çeşitli sorunları olduğu ve bunların çoğunun “kadın” olunması dolayısıyla ortaya çıktığı, ülkede okuma-yazma bilmeyen kadınların olması, doğum öncesi bakım ve doğum hizmetleri açısından ülke genelinde dünya standartlarının gerisinde olunmasının üzüntü verici olduğu söylenir.^[2] (Yücel, 8 Mart 1999)

[2] Şükran Yücel tarafından “Dünya Kadınlar Günü”, adlı yazısında, kendisini rahatsız eden bir diğer hususun da özel televizyonlarda kadınların sürekli cinsel kimlikleriyle teşhir edilmesi olduğu söylenerek, bunun en tipik örneğinin, şarkı demeye dilinin varmadığı “Neremi” parçasının sürekli gündeme getirilmesi olduğu belirtilir. Birçok popüler kadın sanatçı televizyon programlarına davet edilmezken, bu tip kadınların ön plana çıkartılmasının, kadın imajına zarar verdiği üzerinde durulur. Bu durumun kadının cinsel meta olarak görülmesine sebebiyet verdiği söylenir. Atatürk’ün topluma benimsettiği uygar aydın, eğitilmiş, kültürlü öncü Türk kadınının her alanda başarılarına imza attığını, ancak bir kısım görsel medyanın bütün değerlere sırt çevirdiği gibi Cumhuriyet kadınına da görmezden geldiğini söyler. Bir tek kadın sporcuyla röportaj yapmayan sözde spor programlarının, sürekli sözde şarkıcılarla dansözleri gösterdiğini, televizyonda görünmekten başka hiçbir işlevleri olmayan hiçbir yetenek veya beceriden nasibini almamış kişilerin bir anda balon gibi şişirilerek şöhret olduklarını belirtir. (Yücel, 8 Mart 1999)

Gülseli İnal tarafından, “Çağdaş Kadın Yanılgısı” başlığı altında, doğanın en zengin üretken varlığının onu bedensel güçlülüğü aşağılanmasına yol açmış olduğu, duvarların arasına kapanıp edilgenliğin kucağına atılmış, geçirilen toplumsal safhalarda insanlık tarihini yapan sadece erkekmiş gibi sahnelerde boy gösteren hep erkek olduğu, Orta Asya bozkırlarında at üstünde avlanıp silah kullanabilirken zamanla tüm silahların üstüne doğrultulduğu bir varlık olup çıkmış olduğu, klasik rolden çağdaş kadına gelinceye değin epey yol kat ettiği, bu yolun yanlış olduğu, çağdaş kadına ulaşma, yine onu belli tanımlar içinde bırakıp yerini daha da sağlamlaştırdığı üzerinde durulur. Öte yandan, “çağdaş kadın” yanılgısıyla bugün birçok kadın artık çok şeylerin değiştiğini, özgürlük rüzgârlarının estiğini, her türlü hakkı kazandığını savunabildiğini, ancak biraz da olsa erkeğin baskısından dört duvar arasından kurtulan kadın bu kez de uygarlığın vahşileşmiş yüzünün ardına gireceğini, bu biçimsel değişim ise kadını bazı aldatmacalara sürükleyeceğini, “çağdaş kadın” olmayı çağın getirdiği biçimsel tabularda aramak yerine, onun düşüncesinde ve yaşayış biçiminde aramanın daha olası olduğu belirtilir ve bunun en kısa yoldan kadını kuşatan evrensel gerçekleri görebilmek demek olduğu ifade edilir. (İnal, 8 Mart 1982) İnal tarafından ayrıca, çağdaş kadın olmanın bazı özgürlükleri kazanmanın yanı sıra toplumun işleyişinde düşünsel etkinliğiyle topluma yön verme anlamına da geldiğine dikkat çekilir. Kişilikli, ünlü ya da ünsüz evrensel boyutlarıyla kadının durumunu ve haklarını birçok kadın olmasına rağmen onların kendilerine verilen kadın olma rollerini bir türlü aşamamış oldukları, toplumun dinamiğinde rol oynayamamış ve öne atılamamış olmaları üzerinde durulur. Toplumun kadın için yarattığı tabuları, belirlediği sahte kalıpları ve rolleri aşamadıkça istenildiği kadar çağdaş olunsun bunun sınırlı kaldığı belirtilir. Erkekten bir şey istenilmesi onu kendinden daha üstün görmek demek olduğuna vurgu yapılarak, kadına verilecek hakları erkekler değil, toplumun elinde tuttuğuna değinilir. Kadının ancak, kendini sınırsız sarmış katı kurallara ve kendini kuşatmış fanatik kalıplara başkaldırabileceği söylenir. (İnal, 8 Mart 1982)

Sara Geron tarafından “Kadın Hakları Günü” başlığı altında özellikle “gelişim halinde olan ülkelerde” en büyük tehlikenin mükemmel olan yasaların kağıtta kalmaları tehlikesi olduğu, nitekim bu zamana kadar Atatürk’ün kadın hakları hakkındaki inkılaplarının istatistiklere göre kağıtta kaldığının akıllara getirilmesi ifade edilir. Türkiye’de kadının kurtulmuş kadın ve kurtarılmasını bekleyen kadın olarak iki türlü olduğunu belirten Geron, “kurtulmuş kadın kurtarılmasını bekleyen kadını kurtarmadıkça kendisini kurtulmuş sayamaz!..” “kurtulmuş kadın” özellikle gelişim halinde bir ülkede nihayet imtiyazlı kadın sayılır. Her imtiyazın karşılığında yine bu ülkelerde şüphesiz bir borç vardır. İşte kurtulmuş, yani imtiyazlı kadının borcu da beklentide olan kadına karşı olan borcudur” (Geron, 8 Mart 1987) diyerek, kadını içinde bulunduğu durumdan gene kadının çıkaracağını belirtir. Türkân Saylan tarafından “8 Mart Dünya Kadınlar Günü” başlığı altında, “kadınlara karşı her türlü ayrımcılığın önlenmesi uluslararası sözleşmesi” uyarınca kadınlarla ilgili yapılması gereken düzenlemeler ve eşitliği sağlamak için alınması gereken önlem-

ler çok açık olarak ve gerekçeleriyle belirlenmiş olduğu, Türkiye'nin bu sözleşmeyi 1985 yılında imzaladığı ancak, bütün bu sözleşmelere ve sözleşmelere konan ciddi ve yükümlülük getiren ilke ve önerilere karşın dünyanın pek çok yerinde olduğu gibi Türkiye'de de kadın-erkek eşitliğinin sağlanması yolunda henüz çok köklü değişiklikler yapılamadığı dile getirilir. (Saylan, 8 Mart 1992) Saylan ayrıca, son on yıldır ülkenin toplumsal yaşamında büyük bir yer tutmaya başlayan coşku- lu kadın hareketine karşın siyasal yaşamda kadınların varlığının sıfır düzeyinde olduğu ve erkek egemen toplum dokusunda eşitlikçi bir bakış açısına henüz bir geçit bulunmadığını söyler. Ancak o, gelecek yüzyıl kadınla erkeğin eşit insanlar olarak aileden siyasal yaşama, bilimden sanata tüm değerleri ortak olarak paylaşacakları ve ortak olarak yüceltecekleri bir yeni aydınlanma çağı olacağına yönelik ümit var olur ve 8 Mart'ların gelecek yüzyılın eşitlikçi toplumlarında geçmişin bu- ruk bir özlemle anılacağı nostaljik kutlama törenlerine dönüşeceğini dile getirir. (Saylan, 8 Mart 1992)

5. KADIN-ERKEK EŞİTSİZLİĞİNİN, YASAL DÜZENLEME EKSİKLİĞİNDEN DEĞİL, TOPLUMSAL DÜZENİ ŞEKİLLENDİREN SİYASİ YAPILANMADA ARANMASI

Kadın-erkek eşitsizliğine dayalı ayırım, insan hakları, demokrasi ve çağdaş toplum anlayışı ile uyumsuzdur. Ailede demokrasi algısının esas alınıp, uygulamaya konulması kadın-erkek eşitliğinin sağlanması hususunda önemli sayılmalıdır. Kadınların siyasal yaşama katılmaları önünde bir başka engel de siyasal yapının kendisi olmakta, temsili demokrasilerde siyasi partiler meclise girilebilmesi için aday göstermektedirler, ancak, bu gösterilen adaylar genellikle erkek olmaktadır. (Binici, 2022:140-141)

Kadınlar,1930' da belediye seçimlerinde oy kullanma ve belediye meclislerine üye seçilebilme, 1933'te köylerde muhtar ve ihtiyar meclisine üye olma, 1934'te ise milletvekili seçme ve seçilme hakkı elde etmişlerdir. Ancak kadının elde ettiği siyasi kazanımların etkili bir şekilde kullanılıp kullanılmadığı konusu tartışılabilir. Kadının siyaset içerisinde yer alması, geleneksel rollerinin zayıflayacağı ve bu görevini aksatacağı düşüncesini akıllara getirmiştir. Erkeklerin önemli bir kısmı kadın adaylara müspet bakmamakta ve onun üst konumlarda bulunmasından memnun olmamaktadır. Oyunu kullanırken kadın, erkek egemenliği altında bulunmaktadır. Hilmi Bengi, "Bosna'da Kan Çiçekleri", adlı yazısında, kadınların toplumda ya da siyasette etkin olarak görülmemesini, kadınların bu alana ilişkin gerekli yeteneklere sahip olmayışları ile ilgili değil, onun içinde bulunduğu sosyo-kültürel şartlar ve ekonomik imkânların, yeteneklerinin gerektiği kadar gelişmesini önlemiş olması ile ilişkili olduğu üzerinde durur. (Bengi, 8 Mart 1993) Mehlika Türkmenoğlu, "Liderler Kadınlara Hesap Versin", başlıklı yazısında, 8 Mart kutlamalarında kadınların sadece sosyal, ekonomik ve kültürel sorunları

alınmayıp, siyasetteki yeri ve ağırlıkları da değerlendirilmesi gerektiği üzerinde durup, siyasî parti liderlerinin kadının siyasetteki temsil oranının ne kadar düşük olduğundan bahseden kadın kuruluşlarına; “evet haklısınız, kadınlarımız siyasette daha aktif rol oynamalı. Meclis’te daha fazla kadın milletvekili olmalı...” gibi laflar ederek, durumu geçiştirdiklerini ancak, içinde bulunulan devrede yapılan aday listelerinde kadınların çok azınlıkta olduğunu, siyasî parti liderlerinin suçüstü yakalandıklarını dile getirir. Buna dayalı olarak da parti liderlerinin listelerine neden bu kadar az kadın koyduklarının hesabını vermeleri gerektiği üzerinde durur. Aday listelerinde kadınların daha fazla olmalarına ilişkin talebin “8 Mart Dünya Kadınlar Günü” nde yerine getirmeleri istenir ve ülkedeki milyonlarca kadın seçmenin bunu beklediğini dile getirir. (Türkmenoğlu M., 8 Mart 1999) Türkmenoğlu, tarafından ayrıca, Türkiye’nin kadınlarına seçme ve seçilme hakkını en erken veren dünya ülkelerinden biri olduğunu yasalara bakıldığı vakit kadının pek çok hakkı olduğunun görüldüğünü, ancak toplumsal baskıların feodal yapının demokrasi hususundaki geri kalmışlığın, kadının karşısına engel olarak çıktığını, kadının yasalardan doğan haklarını kullanamadıkları dolayısıyla sadece “seçen” değil aynı zamanda “seçilen” olarak listelerde görülmediği belirtilir. Toplumda kadın ve erkek eşitsizliğinin aynı şekilde siyasete de yansıdığı ifade edilir. Tanık olunanın kadınların “oy deposu” olarak görüldüğü, siyasetçilerin sadece onların oyunu almak için çabaladıkları, kadınların siyasete fiilen girmesi söz konusu olduğunda bir direncin ortaya çıkarak erkek hegemonyasının kırılmadığı üzerinde durulur. (Türkmenoğlu M., 8 Mart 1999) Hasan Cemal tarafından “Kadınlar Ayaklanın! Maço Düzeni Yıkın!” başlığı altında parlamentoları dikkate alınarak, kadınların belli başlı dünya ülkeleri ile Türkiye’nin kıyaslandığında Türkiye’nin durumunun hiç iç açıcı olmadığı belirtilir. “Gökyüzünün yarısı kadınlarındır!” şeklindeki bir Çin atasözüne atıfta bulunularak, oyların yarısının kadınların olduğu, ama gerçeğin kendi politikalarında erkek sesini bastıramadığı söylenir. Ama yine de ümitsiz olunmaması gerektiği, seslerinin daha çok ve gür duyulduğu, siyaset meydanında ağırlıklarını fena halde duyuracakları günlerin de geleceğine dikkat çekilir. (Cemal, 8 Mart 2000)

6. KADININ, YAŞAMINI “KADIN OLMAK” SAFINDA SÜRDÜREN İNSAN SAYILMASI

Modernizm yanlısı ülkeler kadına yeni bir imaj çizmekte, yenilik yanlısı genç Türk devleti de bu bağlamda kadına özel ve kamusal alanda bir hareket serbestisi tanımakta idi. Gerekli olgunluğa erişmiş bir statü tanınan kadın bu konumunu hayata geçirebilecek bir duruma getirilmeli idi. O zaman, özgür anlama ve anladığını yapma gücü ile kadınlarla oluşturulacak toplum büyük bir kudrete sahip olacaktır.

Kadın-erkek eşitliğini esas alan ve çok eşliliği yasaklayan Türk Medeni Kanunu, toplumsal bir başarı olarak kadına saygı gören bir statü kazandırmıştır. 1930’da 18 yaşını tamamlayan kadınlara yerel seçimlere katılma ve 25 yaşını tamamlayanla-

ra da seçilebilme hakları verilmiştir. (İnan, 1982:172-174) Ayrıca kadın, 1933'te muhtarlık ve köy ihtiyar heyetlerine seçme ve seçilme hakkını, (TBMM Zabıt Ceridesi, 1931:48,50) (Caporal, 1982:703) 1934'te 22 yaşını tamamlayan milletvekili seçme ve 30 yaşını tamamlayanlar da milletvekili seçilme hakkını elde etmişlerdi. (TBMM Zabıt Ceridesi, 1935:85-86) Ancak, bütün bu gelişmelere rağmen Aylin Ülgen, "Kadın Bakanlığı" adı altındaki yazısında Türkiye'yi kadın sorunlarının oldukça fazla olduğu bir ülke olarak değerlendirir ve bütün işlerde kadınların da erkekler kadar başarılı olduklarını ispatlayan aile içindeki sorumluluklarıyla da erkeklerden daha özverili yaşayan kadınların siyasette de ülke idaresinde de daha fazla fırsat verilmesi gerektiğini, içinde bulunulan zaman paralelinde kadının başarılarıyla orantılı onun, en üst görevlere talip olduğunu, "her başarılı erkeğin arkasında bir kadın" arayan zihniyetin kadını hâlâ arka planda görmesini ve bu cümleyi iltifatmış gibi sunmasını dile getirip, artık kadınların başarılı erkeklerin arkasında değil de ön saflarda yerlerini almaları lazım geldiğini, erkeklerin başarılarında kadınların payı olduğu gibi kadınların başarılarında da erkeklerin destek olmaları ve özveride bulunmalarını salık verir. Ayrıca, bundan sonra kulakların "her başarılı kadının arkasında, onu anlayan, dost, sevecen bir erkek vardır" sözlerini duymak istediğini (Ülgen, 5 Mart 1999) belirtir.

Duygu Cansen, "Kadın olmak" adlı yazısında kendilerinin bütün insanların, "insan olmak" kavramını hak etmek için yaşam kavgası verdiklerini ancak, insan olmanın, insanca değerlere sahip çıkıp onları korumanın, yaşamının ve yaşatmanın da zor ve acılı olduğu "insan olmanın" başlı başına bir sanat olduğu, hayatta iki insan cinsinin mevcudiyeti dolayısıyla, insanlığını kadın ya da erkek cinsiyetine göre sürdürdüğü, buna rağmen kadın-erkek eşitliği tartışmalarında, kadın cinsinin ikincil sayılmasından geri durulmadığını, insan olan kadının bu denli neden küçümsenmesi gerektiği üzerinde durur. Ayrıca, insan haklarını temel alan, feminizm denilince, feministlerin kötü kadınlar olduğunun söylenmesinin enteresan olduğu, halbuki Türk kadınının feminizmi yüz yıl önce başlattığına vurgu yapar. (Cansen, 9 Mart 1992) Cansen, 1911'de Fatma Nesibe Hanım'ın; "erkeklerin kadınlara karşı meşhur-ı âlem olan nezaketine rağmen bir âlet-i zevk, bir çocuk makinesi, tatlı bir etten başka bir şey mi?" diye sorduğunu söyler. Cansen, ayrıca Cumhuriyet'in ilanı öncesi "Kadınlar Fırkası" kurulduğunu, 1913-1921 yılları arasında çıkan "Osmanlı Kadını'nın Hukukunu Savunma Derneği" yayın organı olan "Kadınlar Dünyası" dergisinde de feminizmin tartışıldığı belirterek; "...feminizmin istediği şeylerin; "kadın hayata kavuşacaktır... Kadın bir erkeğin olduğu gibi bir aile kadını olabilmekle beraber, bir işçi, bir memur, bir mühendis, bir doktor, bir mebus, bir nâzır olabilmesi..." şeklinde olduğunu söyler. Dolayısıyla feminizmin ahlakı ve aileyi yıkan bir cereyan olmadığı aksine ahlak esaslarına dayanarak daha iyi bir mutluluğun anlaşılmasını temin eden bir yol olduğu ifade edilir. Netice itibarıyla, Türkiye'de kadın haklarının 1930'larda seçme ve seçilme hakkının verilmesi öncesi de tartışıldığı, ancak kendilerinin "... bugün kadın bilinçliğinin keşfedilmesinden, neredeyse 100 yıl sonra; 100 yıldan çok daha geri adımlar ve dar değerlendirmeler

“içinde bocalıyoruz...” (Cansen, 9 Mart 1992) denilerek, kadınların elde ettikleri hakları siyasette ve iktisadî hayatta kullanabilmeleri için daha fazla uğraş içinde olmaları gerektiğine vurgu yapılır. Öte yandan, kadın olmanın da insan olmak kadar kutsal bir kavram olduğu, kadının evde eş, anne olduğu gibi sosyal bir varlık da olduğu, birinci, ikinci, on ikinci sınıf olmadığı, kadının yaşamını “kadın olmak” safında sürdüren “insan” olduğu belirtilir. (Cansen, 9 Mart 1992)

Nihal Uluocak, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 18 Aralık 1979 tarihli toplantısında “Kadınlara Karşı Ayrımların Kaldırılmasına Dair” bir sözleşme kabul ettiğini (Türkiye'nin bu sözleşmeyi 1985 yılında imzaladığı) belirtir. Bu sözleşmenin ön sözünde özetle kadın-erkek eşitliğinin insan onuru, aile ve toplum sağlığı açısından önemini vurgular. Daha sonra Uluocak tarafından özellikle ulusal ve uluslararası ekonomik kalkınmada kadın gücünün etkinliğine işaret edilir. Dolayısıyla kadının bu gücünü tam anlamıyla kullanabilmesi için beden, ruh sağlığının ve fikri gelişmesinin zorunluluğuna değinilerek kadına bu imkânları verecek, her türlü araç ve gereçten erkekle eşit koşullarda yararlanmasını sağlayacak önlemlerin alınması istendiği dile getirilir. (Uluocak, 8 Mart 1983)

Nilgün Cerrahoğlu tarafından “2000'in Yükselen Değeri: “Kadın”, başlığı altında Türkiye'nin de taraf olduğu “CEDAW” (Declaration on the Elimination of Discrimination against Women) (Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Önlenmesi Beyannamesi) sözleşmesi uyarınca, devletin siyasî temsilde kadın için kota, oran tespitleri ya da kadınlara pozitif ayrımcılık ilkeleri koymak gibi önlemler almakla yükümlü olduğu dile getirilerek, Birleşmiş Milletler bünyesinde böyle bir hak arama yolunun açılması halinde, siyasî temsil arayan kadınların “devlet yükümlülüklerini yerine getiremiyor” şeklinde şikâyetlerini uluslararası kamuoyu önünde dile getirebileceklerini, Birleşmiş Milletler Komitesi'nin Türkiye'ye gelip inceleme yapma hakkına sahip olacağını, kadın haklarının giderek “globalleşen” bir mücadele alanı haline gelip, insan haklarında olduğu gibi Türkiye'nin de mercek altına alınacağı belirtilir. (Cerrahoğlu, 8 Mart 1999) Taha Akyol tarafından “Kadın Faktörü” başlığı altında, kadın hareketleri, Türkiye'deki toplumsal modernleşmenin dışavurumu olarak değerlendirilip, kentleşme, eğitim ve meslek sahibi olma gibi toplumsal modernleşme dinamiklerinin “birey” i ortaya çıkardığı ve güçlendirdiği söylenir. (Akyol, 8 Mart 2000)

Netice itibarıyla her şeye rağmen kadının, yaşamını “kadın olmak” safında sürdüren insan sayılmasına ilişkin Duygu Asena tarafından “Bilgi Çağı ve Kadın”, başlığı altında, “kadınlar hızla uyanıyor, kendilerini uyanık zanneden ve bu yüzden hep ortada olan dolayısıyla yorulmuş erkeklerden çok daha dingin, atak, dinamik ve hevesliler” denilerek, yakın gelecekte artık kadınlara haksızlık yapılamayacağı, kabuğundan yeni çıkmış olan, hevesle koşan, üreten ve çalışan kadınların dünyayı yeniden yapılandırıp canlandıracakları belirtilir. (Asena, 8 Mart 1997)

7. “8 MART DÜNYA KADINLAR GÜNÜ” NÜN KADINA İLİŞKİN SORUNLARIN ÇÖZÜMÜNDE FIRSAT OLARAK GÖRÜLMESİ

Kadını, siyaset harici tutan sosyo-ekonomik, kültürel ve geleneksel basamaklıların tasfiye edilmesi, kadına, eğitimde ve ekonomik yapıda fırsat eşitliği sağlanarak, “birey” olduğu bilincinin kazandırılması önemlidir. Bu aynı zamanda, toplumun tamamının bilinçlendirilmesi ile ilgili de bir husustur.

Kadın hakları hususunda uluslararası anlaşmaların kabulü ile kadın haklarına ilişkin gelişmeler yaşansa da bu gelişmeler 1980 yılına kadar sınırlı kalmış, 1980 ile birlikte kadınlar, adalet esaslı düzende mevcut eşitlikten istifade etmek istemişler ve eyleme geçmişlerdir. “Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesine Dair Sözleşme”nin Türkiye tarafından da imzalanması ile ayrımcılığa karşı kadın dernekleri kurulmuştur. Dergilerle, sempozyumlarla, mitinglerle, yürüyüşlerle ve gösterilerle taleplerini dile getiren kadınlar, toplumdaki kadın-erkek eşitsizliğine son verme çabası içinde olmuşlardır. Onlar, kendilerine karşı şiddetin önlenmesi, ayrımcılığın engellenmesi, iktisadî alanda erkeklerle eşit hakları edinebilmeleri için çalışmalar başlatmışlardır.

Mehlika Türkmenoğlu “Liderler Kadınlara Hesap Versin” başlıklı yazısında 8 Mart Dünya Kadınlar Günü’nde birçok toplantıda kadınların konuşulacağını, erkek-kadın eşitsizliğinin anlatılacağını, bir taraftan da dünyanın birçok gelişmiş ülkesine göre Türkiye’de kadınlara seçme ve seçilme hakkının erken verildiğini, bunun önemli bir ayrıcalık olduğunu belirterek, değişmeyen söylemlerle kadınlar gününün kutlanacağı dile getirilir. Batılı ülkelerde kadının eşit oy hakkı için yıllarca süren mücadele verirken (Fransa’da kadınlar seçme ve seçilme hakkını 1944’te aldılar) Atatürk’ün, kadınların ikinci sınıf vatandaş konumuna düşürüldüğünü görüp, Kurtuluş Savaşı sonrası yeni toplum düzenini Batılı anlayış içinde kurmaya çalıştığını ve “Cumhuriyet’in Kadın Devrimleri” denilebilecek yasal değişikliklerini başlattığını, 1924’te eğitim sistemi değişikliği ile kız-erkek bütün çocukların eşit eğitim hakkına kavuştuğunu, 1926’da Medeni Kanunun kabul edildiğini, dolayısıyla çok eşliliğin yasaklandığını, 1925’te Kılık Kıyafet Kanunu ile kadınların dini ideoloji nedeniyle uymak mecburiyetinde oldukları “örtünme” yani peçe-çarşaf zorunluluğunun kaldırıldığını, 1930’da yerel seçimlerde 1934’te genel seçimlerde seçme-seçilme haklarını aldıklarını, 1934’te 18 kadın milletvekilinin meclise girdiği belirtilerek, Atatürk’ün kurmaya çalıştığı toplumsal düzende kadınların nasıl bir kimlik taşımasını istediğinin çok açık olduğu ifade edilir ve içinde bulunulan zamanda gelinen noktada Türk kadını kıyaslanır. 1935’ten sonra yapılan hiçbir seçimde sayının artması bir tarafa meclise 18 milletvekili sokulamadığı belirtilerek, Atatürk sonrası toplumsal düzeni şekillendiren siyasî yapılanmanın bunlara izin vermediği söylenir. Öyleyse Türkiye’deki kadınların Batılı hemcinslerinin aksine hakları almak için değil, verilen hakların tam anlamıyla kullanılması için mücadele etmeleri gerektiği dile getirilir. (Türkmenoğlu M., 8 Mart 2000) Şükran Yücel tara-

findan “Dünya Kadınlar Günü” adlı yazıda, 8 Mart’ın kadınların sorunları üzerine bir kez daha düşünülmesi ve kadınların durumunun iyileştirilmesi yönünde çareler üretilmesi için bir fırsat olduğunu düşündüğü belirtilir.^[3] (Yücel, 8 Mart 1999) Zeynep Kasımlıoğlu, “Yalnızca Senede Bir Gün Değil”, başlıklı yazısında, kadınların aslında “Dünya Kadınlar Günü” sebebiyle senede bir kez hatırlanmadığını sevgililer günü, dünya öpüşme günü, anneler günü vb. olduğunu söyleyerek kinayeli bir yaklaşım içinde olur. Amerikalı kadınların ölüm günü olan 8 Mart’ın “Dünya Kadın Bayramı” olarak kutlanması kararının, sonradan sorunların sadece emekçi kadınlara ait olmadığı düşüncesinden hareketle, günün tüm kadınlara mal edildiği, 1975 yılında Birleşmiş Milletler’in 8 Mart’ı “Dünya Kadınlar Günü” ilan ettiği Türkiye’de yapılan kutlamalarda şehirlerde kadınların bayrağı taşıdığı, şehir alanlarında, salonlarında olsa bile ateşli nutukların atıldığı, toplantıların bir işe yaramadığını, ses getirmediğini söylemenin doğru olmadığı üzerinde durulur. Yapılan her hareketin, söylenen her sözün, kadının insan onuru için verilen mücadele olduğu ifade edilir. Bu yüzyılda her alanda eskisinden farklı, yeni kadın tipinin oluştuğu, erkeklerin tavırlarının gözle görülür bir umursamazlık altında bocalamaları olarak değerlendirilir. Onların, televizyon ekranlarından bir kadının kusursuz araba kullanması karşısında nasıl içerlendiklerini öğrendiğini, kadının araba kullanmasına bile tepki gösteren erkeklerin olduğunu söyler ve bir kadının bu duruma verdiği cevabı şu şekilde dile getirir; “erkeklere karşı da hoşgörülü olmak gerek” sistemler değişmelere karşı doğal direnişlerini sürdürüp cenderelerini sıkmaya çalışsalar da kimsenin yeni kadına itirazı olamaz. Bu yavaş yavaş aşılın doğal bir süreç”

SONUÇ

İslam öncesi Türklerde yarı göçebe hayatın da etkisiyle kadın, özgür bir yaşama sahip olmuş, sonrası süreçte İslamiyet’in kabulü ve gelişen süreç ile kısmen kısıtlanmıştır. Geri görünümde kadın lehine kısmî de olsa düzenlemelere rastlansa da Cumhuriyet, “değişimin adı” olarak kabul edilmiştir. Millî egemenliğin bir gereği kadının erkek ile eşitliğinin gerçekleştirilmesi esas alınmış, bu durum, adeta toplumun yükselmesinin bir gereği sayılmış ve Türk inkılabının en başarılı ve üstün yönü hukuk içerisinde kadın haklarına ilişkin olmuştur.

1975-2000 aralığında kadının edindiği haklar ve edinmesi gereken başka hakları olduğuna ilişkin “Milliyet”, “Tercüman” ve “Yeni Asır” gazetelerinde rastlanan belli başlı köşe yazılarında yapılan mütalâa ve değerlendirmeler şunlar olmuştur;

[3] Mehmet Şakir Örs tarafından “8 Mart Kutlamaları” başlığı altında, 8 Mart Dünya Kadınlar Günü’nde Nazım Hikmet’in yarım asır önce kadınlar üzerine yazdığı dizelerin önemine değinilir. Onun; “Ve kadınlar/ bizim kadınlarımız / korkunç ve mübarek elleri / ince, küçük çeneleri, kocaman gözleriyle, anamız, avradımız, yârimiz / ve sanki hiç yaşamamış gibi ölen / ve soframızdaki yeri / öküzmüzden sonra gelen / ve dağlara kaçırıp uğrunda hapis yattığımız / ve ekinde, tütünde, odunda ve pazardaki / ve karasabana koşulan / ve ağıllarda / ışıltısında yere saplı bıçakların / oynak, ağır kalçaları ve zilleriyle bizim olan kadınlar / bizim kadınlarımız...” şeklinde dizelerine yer verilerek, bu dizelerin akıllarda, yüreklerde adeta bir çağlayana dönüşüp, kadınlara bir demet gül veya karanfil olduğu, 8 Mart’larda onların erdemli yürek bahçelerinde yediveren gülleri gibi açtığı belirtilir. (Örs, 8 Mart 2000)

Kadın hakkı, evrensel bir hak olup, kadının kurtuluşu ve yükselişi bireysel tercihlerle bağlanmayarak, bütün kadınlar için ortak politikalar üretilmesini gerekli kılan olmalıdır. Kadın hakkı, kadını kuşatan evrensel gerçeklerin görülmesi demektir. Kadın hakkı, kadının statüsüdür.

Kadın hakkı, ailede sözü olmak, ekonomik özgürlüğe kavuşmak, siyasal haklara ve özgürlüklere sahip olmak, çalışması karşılığı erkeklerle aynı ücreti almak, eşit iş olanaklarından ve eğitimden yararlanmaktır.

Kadın hakkı, kadının insan haklarından kişisel yaşantısında ve toplumla olan ilişkilerinde, cinsiyet ayrımı gözetilmeksizin yararlanması ve bu hakları kullanmasını sağlayacak eşitlik ilkesidir. Kadın hakkı, eşitlik ilkesinin kadın aleyhine zedelenmesi ile beliren durumların bertaraf edilmesidir. Kadın-erkek eşitsizliğine dayalı ayırım, insan hakları, demokrasi ve çağdaş toplum anlayışı ile uyumsuzdur.

Kadın hakkı, demokratik-çağdaş ülke olunulabilmesinde ayırt edici bir özelliktir.

Kadının sorunu, hukuk düzeninin ve bütün unsurlarıyla toplum düzeninin kendisine tanıdığı hakları bilecek bir öğrenimden geçirilmemesi bu iş için gerekli "irade muhtariyetini kullanacak seviyede" yetiştirilmemiş olmasıdır.

Kadın hakkı karşısında en ciddi tehlike, mükemmel olan yasaların kâğıtta kalmasıdır.

Kadını içinde bulunduğu durumdan gene kadın çıkaracaktır.

Kadınların toplumda ya da siyasette etkin olarak görülmemesini, kadınların bu alana ilişkin gerekli yeteneklere sahip olmayışları ile ilgili değil, onun içinde bulunduğu sosyo-kültürel şartlar ve ekonomik imkânların, yeteneklerinin gerektiği kadar gelişmesini önlemiş olması ile ilişkilidir.

Kadın hakkı karşısında engel, toplumsal baskı, feodal yapı ve demokrasi hususundaki geri kalmışlıktır.

Kadın, yaşamını "kadın olmak" safında sürdüren "insan"dır.

Kadın hareketleri, Türkiye'deki toplumsal modernleşmenin dışı vurumudur.

Kurulmaya çalışılan toplumsal düzende, toplumsal düzeni şekillendiren siyasî yapı kadın hakkı için bir engel oluşturmaktadır.

Kadınlar, hakları almak için değil, verilen hakların tam anlamıyla kullanılması için mücadele etmelidir.

"Dünya Kadınlar Günü" kadınların sorunları üzerine düşünülmesi ve kadınların durumunun iyileştirilmesi yönünde çareler üretilmesi için bir fırsattır.

Netice itibarıyla bütün dünyada görüldüğü gibi Türkiye’de de kadına ilişkin farklı birçok alanda haklar, oldukça kapsamlı tutulmuş olup, bu haklar önemini her zaman korumuştur. Meselenin ilgi çeken yönü kadının toplumla ilişkilerinde kadın-erkek ayrımı gözetsizlikten haklardan yararlanması ve bu hakları kullanmasının yolunu açacak, “eşitlik” prensibinin hayata geçirilip geçirilmemesi olduğu anlaşılmaktadır.

Yazar Katkı Oranları

Çalışmanın Tasarlanması (Design of Study): YÖ(%75), ŞA(%25)

Veri Toplanması (Data Acquisition): YÖ(%50), ŞA(%50)

Veri Analizi (Data Analysis): YÖ(%90), ŞA(%10)

Makalenin Yazımı (Writing Up): YÖ(%80), ŞA(%20)

Makale Gönderimi ve Revizyonu (Submission and Revision): YÖ(%90), ŞA(%10)

KAYNAKLAR

- Abadan Unat, N. (1985). Türk Toplumunda Kadın, Toplumsal Değişme ve Türk Kadını. İstanbul: Araştırma Eğitim Yayınları.
- Akyol, T. (8 Mart 2000). Objektif, “Kadın Faktörü”. Milliyet.
- Alkan, T. (1981). Kadın-Erkek Eşitsizliği Sorunu. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları.
- Altındağ, A. (1975). Türkiye’de Kadın. İstanbul: Birlik Yayınları.
- Araç, N. (1986). Kadın Sorunu. İstanbul: Say Yayınları.
- Ari, A. (2002). Tevhid-i Tedrisat ve Laik Eğitim. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, XXII (2), s. 181-192.
- Asena, D. (8 Mart 1997). Bilgi Çağı ve Kadın. Milliyet.
- Aydın, H. (2015). “Meşrutiyet’ten Cumhuriyet’e Türkiye’de Kadın”. Current Research in Social Sciences,1(3) (84-96)
- Bengi, H. (8 Mart 1993). Büyüteç, “Bosna’da Kan Çiçekleri”. Tercüman.
- Berkes, N. (1978). Türkiye’de Çağdaşlaşma. İstanbul: Doğu-Batı Yayınları.
- Binici, B. (2022). Modernleşme Sürecinde Türk Kadınının Siyasal Yaşama Katılımı (Yüksek Lisans Tezi). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bozalan Çokoğulları, E. (2020). Siyasetle Alâkalı mı Alâkasız mı?: Kadınlar Halk Fırkası’ndan Günümüze Kadın-Siyaset İlişkisi. Marmara Üniversitesi Kadın ve Toplumsal Cinsiyet Araştırmaları Dergisi, 4 (2), s. 49-66.
- Cansen, D. (9 Mart 1992). Sevgiyle, “Kadın olmak”. Tercüman.
- Caporal, B. (1982). Kemalizm’de ve Kemalizm Sonrasında Türk Kadını, 1919-1970. (E. Eypüoğlu, Çev.) Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Cemal, H. (8 Mart 2000). Kadınlar Ayaklanın! Maço Düzeni Yıkın. Milliyet.
- Cerrahoğlu, N. (8 Mart 1999). 2000’in Yükselen Değeri: “Kadın”. Milliyet.
- Doğramacı, E. (1982). Türkiye’de Kadın Hakları. Ankara.
- Erdem, A.R. (2015). “Atatürk’ün Kadına ve Kadın Eğitimine Verdiği Önem”. Belgi, 9 (1) (1266-1277).
- Erten, Ö. (1978). Yüzyıllımızda Kadın ve Kadınlarımız. Ankara: Türkiye Yazıları Yayınları.
- Eroğul, C. (1997). Anatüzeğe Giriş. Ankara: İmaj Yay.
- Fındıkoğlu, Z. (1971). İctimaiyat Derleri. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları Fakülteler Matbaası.
- Geron, S. (8 Mart 1987). Düşünenlerin Düşünceleri, “Kadın Hakları Günü”. Milliyet.
- Gökcalp, Z. (1976). Türkçülüğün Esasları. İstanbul: Otağ Matbaası.
- Göktaş, G. (2019). “İttihat ve Terakki Cemiyeti’nin Kadın Dernekleri ve Basın Bağlamında Toplumda Kadın Konusuna Yaklaşım”. Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi, 6 (5) (519-527).
- İnal, G. (8 Mart 1982). Düşünenlerin Düşünceleri, “Çağdaş Kadın Yanılgısı”. Milliyet.
- İnan, A. (1982). Türk Kadın Haklarının Kazanılması, Tarih Boyunca Türk Kadınının Hak ve Görevleri. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

- Kafesoğlu, İ. (1986). Türk Milli Kültürü. İstanbul: Boğaziçi Yayınları.
- Kaplan, L. (1988). Cemiyetlerde ve Siyasi Teşkilatlarda Türk Kadını. Ankara.
- Kasımlıoğlu, Z. (9 Mart 1993). Günün Sohbeti "Yalnızca Senede Bir Gün Değil". Tercüman.
- Koca, S. (2016). Türk Kültürünün Temelleri. Ankara: Berikan Yayınevi.
- Necip, A. (1931). Kadın Hukuku. Ankara: Hâkimiyeti Milliye Matbaası.
- Ortaylı, İ. (2001). Osmanlı Toplumunda Aile. İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Ögel, B. (1988). İslâmiyet'ten Önce Türk Kültür Tarihi. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Örs, M. (8 Mart 2000). Mart Kutlamaları. Yeni Asır.
- Özyörük, M. (10 Mart 1992). Karar Sizin, "Kadın Hakları Meselesi". Tercüman.
- Saylan, T. (8 Mart 1992). Düşünenlerin Düşünceleri, "8 Mart Dünya Kadınlar Günü". Milliyet.
- Selişık Tamar A. (8 Mart 1998). "Türkan Kaspoğlu ve Dünya Kadınlar Günü". Yeni Asır.
- Sezer A. (1998). "Türkiye'deki İlk Kadın Milletvekilleri ve Meclisteki Çalışmaları". Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, 14 (42) (889-905).
- Taşkıran, T. (1973). Cumhuriyet'in 50. Yılında Türk Kadın Hakları. Ankara: Başbakanlık Basımevi.
- TBMM Albümü (1920-1991). (1994), Ankara.
- TBMM Zabıt Ceridesi, (Cilt VII), (1944). Ankara: TBMM Matbaası.
- TBMM Zabıt Ceridesi (Cilt XVII). (1931). Ankara: TBMM Matbaası.
- TBMM Zabıt Ceridesi (Cilt XXV). (1935). Ankara: TBMM Matbaası.
- Tunç B.-Bacak E. (2022). "Tarihî ve Hukuki Açından 1924 Anayasası'ndaki Hükümet Sistemi Üzerine Bir Değerlendirme", Tarih Okulu Dergisi (TOD), 15 (61) (4146-4175).
- Türkmenoğlu, M. (8 Mart 1999). Liderler Kadınlara Hesap Versin. Yeni Asır.
- Türkmenoğlu, M. (8 Mart 2000). Hakları Kullanma Mücadelesi. Yeni Asır.
- Uluocak, N. (8 Mart 1983). Düşünenlerin Düşünceleri, "Kadın Hakları". Milliyet.
- Üçok, C., & Mumcu, A. (1982). Türk Hukuk Tarihi. Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Çağ Matbaası.
- Ülgen, A. (5 Mart 1999). Kadın Gözüyle, "Kadın Bakanlığı. Tercüman.
- Yavuz, K.-Ertem, A. (2012). "Türk Toplumunda Kadının Statüsüne Genel Bir Bakış", Sosyal Araştırmalar ve Yöntem Dergisi (SAYOD), (1) (69-82).
- Yücel, Ş. (8 Mart 1999). İzdüşümü, "Dünya Kadınlar Günü". Yeni Asır.
- Yüksel, K. (2018). Kadınlara Yönelik Şiddet ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği. Ankara: Ceid Yayınları.

MAJOR EVALUATIONS OF VARIOUS TURKISH COLUMNISTS ON THE RIGHTS ACQUIRED BY WOMEN (1975-2000)

EXTENDED ABSTRACT:

Throughout history, women, despite facing various conditions, have always experienced a positive development, especially in terms of their acquired rights or those yet to be achieved. In particular, with the Republic, the education of Turkish women became a priority, placing them at the center of significant transformations with the legal and political rights granted to them.

The Republic was perceived as the "name of change that brought renewal" and aimed to implement gender equality as a requirement of national sovereignty. This was seen as a precondition for the advancement of society. The belief became dominant in Turkey that there should be no social, political, or economic differences between men and women, and that contemporary levels of development could not be reached unless women achieved equal status within society.

Just like the rest of the world, women's political, economic, social, cultural, and civil rights in Turkey have had profound depth and breadth, maintaining their significance and likely continuing to do so in the future. A noteworthy issue is whether the principle of "equality" can be effectively implemented, ensuring that women benefit from and exercise their rights without any gender-based discrimination. In fact, efforts to address women's rights are largely focused on eliminating situations where the principle of equality is violated to the detriment of women.

Human rights, by definition, are inherent to all individuals simply because they are human, representing a fundamental acquisition of equality, freedom, and respect for personal dignity. These rights begin with birth, continue uninterrupted, and are inalienable. By law, everyone is equal before the law regardless of gender, race, color, religion, language, age, nationality, origin, belief, property, or any other differences. However, it is well-known that laws are not always applied as intended and that rights are not always adequately protected. This situation can sometimes affect men's rights as well, but when it comes to women's rights, violations often occur simply because they are women. Women's rights within the context of human rights can be categorized into areas such as marriage, divorce, bodily rights, and public life.

The acquisition of women's rights has taken a long historical process. In Turkey, the feminist or women's movement did not initially emerge for political or professional rights but instead for basic demands such as being part of social life and the desire to abandon veiling practices.

Columns are short opinion pieces published in newspapers or magazines where authors present their views on specific topics or daily events without going into too much detail. These texts follow certain meaning-making frameworks. In this context, this study examines the common ground established by the rights of Turkish women through the lens of various columnists.

It is emphasized that it is impossible to revert to earlier stages, and women are recognized as essential contributors to civilization-building.

This research adopts a descriptive research model aimed at gathering information about the characteristics of the subject matter, aiming to describe individuals, situations, or events accurately. Columns from newspapers such as "Milliyet," "Tercüman," and "Yeni Asır" as well as related monographs and studies have been utilized.

In conclusion, the essence of the discussions and evaluations published in "Milliyet," "Tercüman," and "Yeni Asır" newspapers regarding women's acquired rights and the rights they are still due can be summarized under the following headings: "The Content of Women's Rights," "Constitutional, Economic, Social, Cultural, and Civil Rights for Women in Turkey with the Republic," "Recognition of March 8th as International Women's Day," "Reasons and Suggestions for Women's Marginalization," "Seeking Gen-

der Inequality Not in Legal Gaps but in the Political Structures Shaping Social Order,” “Seeing Women as Individuals Living Their Lives on the Basis of ‘Being a Woman,’” and “Viewing International Women’s Day as an Opportunity to Address Women’s Issues.”

The key points that emerged from the discussions are as follows:

Women’s rights are universal rights, and their liberation and empowerment should not depend on individual preferences; instead, common policies should be developed for all women.

Women’s rights include having a voice in the family, gaining economic independence, having political rights and freedoms, receiving equal pay for equal work, and benefiting from equal employment and educational opportunities.

Women’s rights refer to the principle of equality, enabling women to benefit from human rights in both their personal lives and interactions with society without gender-based discrimination.

Women’s rights represent the status of women.

Women’s rights are an essential feature of being a democratic and modern country.

Women’s rights involve eliminating situations where the principle of equality is violated against women.

The problem for women is that they have not received an education that would allow them to understand the rights afforded to them by the legal order and the broader social system, nor have they been raised to exercise the necessary autonomy of will for this purpose.

Women’s rights entail recognizing the universal realities surrounding women.

The greatest threat to women’s rights is when perfect laws remain only on paper.

Women will be the ones to lift themselves out of their current situation.

Gender-based discrimination conflicts with human rights, democracy, and the understanding of a modern society.

The absence of women in political or societal leadership roles is not due to their lack of abilities but rather the socio-cultural conditions and economic circumstances that have hindered the development of their talents.

The primary barriers to women’s rights are societal pressure, a feudal structure, and a lack of progress regarding democracy.

A woman is a person who lives her life on the basis of “being a woman.”

Women’s movements in Turkey are an expression of societal modernization.

The political structure shaping the social order creates an obstacle to women’s rights within the social system being established.

Women should not fight for the acquisition of new rights but for the full exercise of the rights already granted.

“International Women’s Day” provides an opportunity to reflect on women’s issues and to generate solutions for improving women’s conditions.

Keywords: Women’s Rights, Women’s Gains, Turkish Women, Equality.
